

досліджень.

3.2. Розробка методики застосування приладу ANDE для документування воєнних злочинів, а також працівниками слідчих і оперативних підрозділів у розкритті та розслідування кримінальних правопорушень.

3.3. Підготовка дисертаційних досліджень зі спеціальності 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» та іншими спеціальностями, пов'язаними з проведенням судово-медичних та біологічних досліджень.

3.4. Розробка методичних рекомендацій і підготовка монографічних досліджень з питань використання приладу ANDE для удосконалення правоохоронної практики.

Список використаних джерел:

1. Чаплинський К.О. Тактичне забезпечення використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві / В.М. Ковбаса. *Право і суспільство*. 2011. № 5. С. 186-190. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_5_39
2. https://www.biobabtech.com.ua/en/brand_products/33
3. Степанюк Р.Л., Перлін С.І. Дослідження ДНК як галузь криміналістичної техніки: проблеми формування та напрямки розвитку. *Право і безпека*. 2020. № 2 (77). С. 93-99. – Режим доступу: <https://dspace.univd.edu.ua/items/05025677-1de4-4d58-8be0-7526f35ca6ed>

АЛІЄВА Каріна

викладач кафедри кримінального процесу та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФАРМАЦЕВТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТИЗА НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день в Україні, відповідно до ст. 7 Закону України «Про судову експертизу», судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань [1].

Розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних, психотропних та сильнодіючих речовин, є одним із пріоритетних напрямків діяльності Національної поліції України.

Одним із важливих доказів у кримінальних провадженнях цієї категорії

є висновок експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, до якої вдаються слідчі, щоб встановити ряд питань: що речовина, вилучена у затриманій особі, є наркотичним засобом, психотропною речовиною, їх аналогом чи прекурсором; якою саме речовиною; чи має наркотичний засіб, вилучений у покупця, спільну родову або групову належність з наркотичним засобом, вилученим у продавця тощо. Слід зазначити, що вияснити ці питання можна лише експертним шляхом, і тому, де-факто, ця експертиза є обов'язковою для призначення у таких провадженнях.

Поряд з названою експертизою у ході розслідування цих кримінальних проваджень можуть призначатись і інші експертизи, зокрема, експертиза сильнодіючих і отруйних речовин та фармацевтична експертиза.

Пункт 1.2 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 8.10.98 р. № 53/5 (далі – Інструкція), де йдеться про основні види (підвиди) експертиз, які проводяться в експертних установах та окремими експертами, не містить у наявному переліку фармацевтичної експертизи [2].

Аналіз слідчої, судової й експертної практики показує, що при розслідуванні кримінальних проваджень різних категорій (умисні убивства, згвалтування, крадіжки, грабежі, розбої та ін.) у якості речових доказів нерідко виступають наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори, лікарські засоби, сильнодіючі та отруйні речовини.

У зв'язку з цим виникає питання необхідності призначення експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, експертизи сильнодіючих і отруйних речовин та фармацевтичної експертизи.

Інструкція наводить орієнтовний перелік питань, які вирішуються експертизою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, зокрема, чи мають дані наркотичні засоби, психотропні речовини спільне джерело походження за якісним та відносним кількісним складом [2].

Орієнтовний перелік питань, які вирішуються експертизою сильнодіючих і отруйних речовин, є, фактично, тотожним. У ході цієї експертизи також вирішується питання спільності джерела походження сильнодіючих чи отруйних речовин [2].

Що стосується фармацевтичної експертизи, то, як зазначалось, її немає у переліку експертиз, який міститься у Інструкції. Відповідно відсутній і нормативно закріплений орієнтовний перелік питань, які вирішуються цією експертизою.

До питань, які вирішуються фармацевтичною експертизою, слід віднести, зокрема, питання, чи є речовина лікарським засобом, внесеним до Державного реєстру лікарських засобів України, чи вносились зміни до її хімічного складу, чи є тотожними хімічні склади лікарських засобів, які мають різні назви тощо.

Вирішення наведених питань є необхідним у кримінальних

провадженнях, пов'язаних з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, отруйних чи сильнодіючих речовин, при встановленні причинно-наслідкового зв'язку у провадженнях, пов'язаних з тяжкими наслідками, спричиненими неправильним лікуванням, у провадженнях з незаконного виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин тощо.

Так, наприклад, В., маючи умисел на незаконне виготовлення, придбання, зберігання психотропної речовини, у вечірній час, перебуваючи у лісовому масиві, знаючи властивості та спосіб виготовлення психотропної речовини, з придбаного в аптеці без рецепта лікаря лікарського засобу «Трайфед» незаконно виготовив психотропну речовину первітин. Виготовлену психотропну речовину В. помістив у два медичних одноразових шприци об'ємом 5 мл та зберігав при собі з метою подальшого особистого вживання без мети збуту. Висновком судової хіміко-фармацевтичної експертизи було встановлено, що В. виготовив психотропну речовину метамфетамін (первітин) загальною вагою сухого залишку 0,5566 г [3].

Фармацевтична експертиза відрізняється від суміжних експертиз переліком питань, які вона вирішує, і, відповідно, завданнями та необхідними для їх вирішення спеціальними знаннями, а тому є доцільність її включення до Інструкції як окремого підвиду експертизи матеріалів, речовин та виробів.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 8.10.98 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
3. Фармацевтичне право і доказова фармація в системі правовідносин: держава – закон – виробник – оптовик – менеджер – лікар – пацієнт – провізор – ліки – контролюючі та правоохоронні органи: матеріали науково-практичної конференції (16 листопада 2007 р., Харків). Харків, 2007. 276 с. С. 137.